

RADA
PRO ROZHLASOVÉ A TELEVIZNÍ
VYSÍLÁNÍ

Rada pro rozhlasové a televizní vysílání

Škrétkova 44/6, 120 00 Praha 2

Tel.: + 420 274 813 830 / Fax: + 420 274 810 885

www.rrtv.cz

Jedn. identifikátor 359335-RRTV

Naše č. j. RRTV/12598/2020-
loj

Sp. zn. RRTV/2020/668/LOJ
Zasedání Rady 14-2020/poř. č. 20

Vyřizuje: Analytický odbor

Datum, místo 11. 8. 2020, Praha

Rada pro rozhlasové a televizní vysílání konstatuje, že odvysíláním filmu Okamžik zkratu dne 20. července 2020 od 14:40 hodin na programu Skylink 7 došlo k porušení ustanovení § 32 odst. 1 písm. g) zákona č. 231/2001 Sb., které zakazuje zařazovat do vysílání v době od 06.00 hodin do 22.00 hodin pořady a upoutávky, které by mohly ohrozit fyzický, psychický nebo mravní vývoj dětí a mladistvých, jelikož pořad obsahoval značně brutální scény násilí, jež mohou u nezletilých osob vyvolat psychický otřes a následné trvalejší stavy úzkosti, sexuální scény, které mohou způsobit deformovanou představu o sexu a navazování a udržování intimních vztahů, a dále scény zobrazující užívání a prodej drog mladými lidmi, kteří se na základě toho dopouštěli morálně odsouzených činů, jako je znásilnění, surové útoky apod. Přítomné scény mohly ohrozit psychický vývoj dětí a mladistvých, kteří se u obrazovek v odpoledních hodinách mohli nacházet.

Odůvodnění:

Rada se na svém 14. zasedání konaném dne 11. 8. 2020 zabývala stížností č.j. RRTV/10845/2020-vra, na jejím základě zjistila, že dne 17. 7. 2020 v čase od 21.00 hodin byl do vysílání programu Skylink 7 zařazen pořad Okamžik zkratu.

Neboť Rada nedisponovala vlastním záznamem zmíněného odvysílání pořadu, zajistila záznam stejného pořadu odvysílaného na programu Skylink 7 dne 20. července 2020 (čas vysílání od 14:40 hodin).

Rada analýzou pořadu naznala:

Film *Okamžik zkratu*, který byl na programu Skylink 7 odvysílán v originálním znění s českými titulky, doprovází na webu Česko-Slovenské filmové databáze následující popis: ¹

„Koncem 90. let zaznamenala kriminální a drogová scéna na Islandu drastickou změnu, kdy z relativně malého a nevinného světa drobných zločinců a příležitostných dealerů přerostla ve vysoce organizovaný a násilný průmysl, který funguje dodnes. Film se odehrává v bouřlivých časech a je postaven jen na hrstce skutečných událostí té doby. Líčí revoluci Extáze, ozbrojené bankovní loupeže, rozsáhlé pojišťovací podvody a největší zátah proti drogové mafii v historii země. Všechny tyto události velmi hluboce otrásl islandskou společností, hlavně kvůli jejich vysoce profesionálnímu provedení.“

¹ Viz <https://www.csfd.cz/film/310585-okamzik-zkratu/prehled/>.

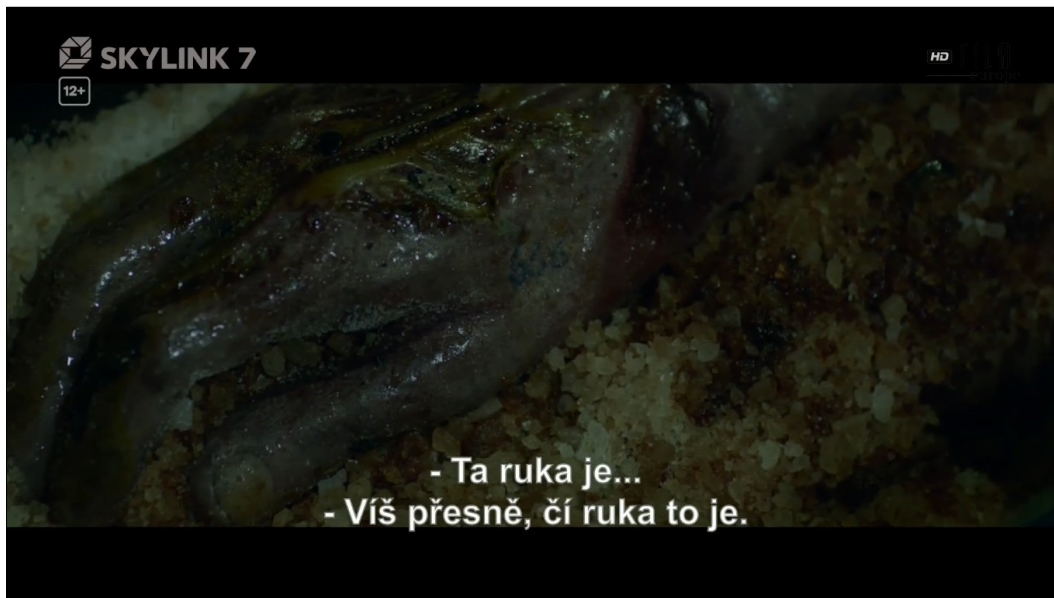
Na serveru Imdb.com jsou v sekci pro rodiče k nalezení údaje, podle nichž je dotyčný snímek v nejrůznějších zemích včetně evropských doporučen až od určitého věku – např. ve Velké Británii byl označen ratingem od 18 let, v Nizozemí či Německu od 16 let. Jako nevhodný pro děti je klasifikován i ve Spojených státech, kde je dle MPAA označen ratingem R (Restricted).²

Snímek obsahuje řadu problematických scén, které autenticky zobrazují prostředí narkomafie v Reykjavíku, kde se příběh odehrává. Několikrát se ve filmu objevuje požívání drog - šňupání, polykání, kouření, píchání, pití apod. Většinou droga není slovně identifikována (např. scéna s mladým párem, který spolkne prášek na záchodě ve 27. minutě od začátku záznamu - pravděpodobně se jedná o extázi, ale není to výslovně řečeno). Takových scén je v *Okamžiku zkratu* celá řada. Drogy jsou automatickou součástí života hlavních hrdinů, požívány jsou při rozličných příležitostech. Někdy je ze záběru patrné, o jaké látky se jedná - např. v 6. minutě matka nachytá svého nahého syna Tótiho, jak šňupe kokain, nebo v 63. minutě hlavní hrdinové na party šňupou „čistý kokain z Peru“. Kromě samotného užívání aktéři o drogách ve filmu často hovoří, dealují, pašují je, tzn., ukazují divákům způsob fungování drogového průmyslu na Islandu, a to optikou jeho účastníků zevnitř. Tito aktéři jsou většinou mladí lidé (hlavní hrdina Stebbi několikrát zmíní, že chodí do školy).

Ruku v ruce s drogovým prostředím se ve filmu objevuje i násilí. Zvláště brutální jsou záběry ve 35. minutě záznamu, kdy jeden z hrdinů, Bruno, surově zmlátí jednoho ze svých kumpánů, aby prostřednictvím zinscenované autonehody provedl pojišťovací podvod. Scéna se odehrává spíše ve tmě, nicméně vizuální stránka dostačuje na to, aby diváci věděli, co se na obrazovce děje. Napomáhá k tomu i bolestivé volání bitého kamaráda, který se nemůže bránit. Nakonec zůstává v autě, kde dle slov ostatních „možná zmrzne“, než jej ráno najde policie.

Brutální jsou i záběry v 84. minutě, které detailně ukazují lidskou ruku v částečném rozkladu, ležící v malé truhle. Bruno ji Stebbimu ukáže, aby jej varoval před tím, co se stane lidem, kteří jej zradí. Podobná scéna se opakuje v závěru filmu (1:37:02 hod), kdy se po pěti letech k ruce přidává ruka někoho dalšího (pravděpodobně Bruna, kterého porazil „psycho Stebbi“).

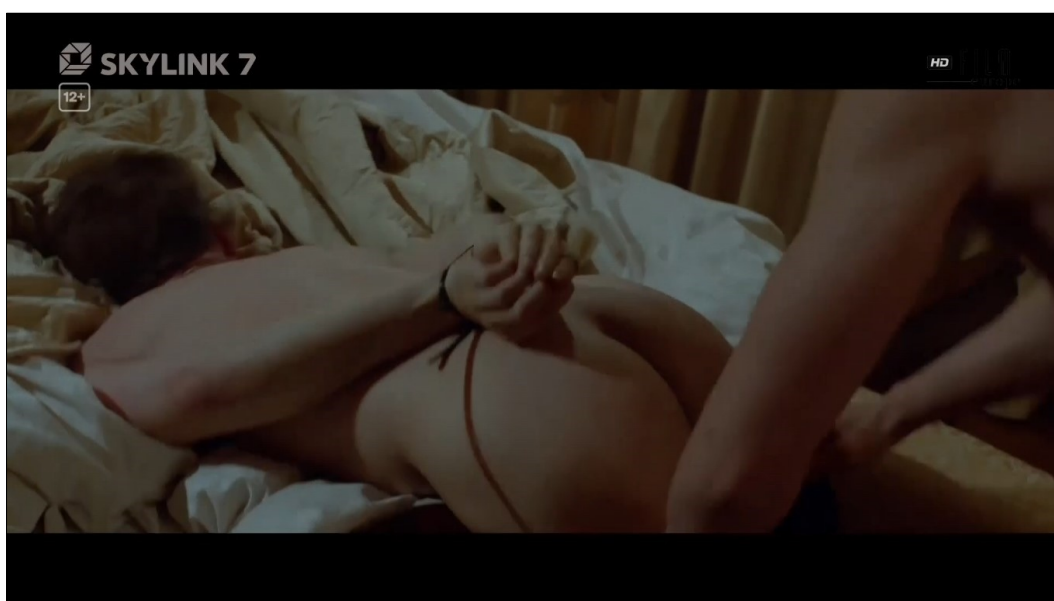
² Viz <https://www.imdb.com/title/tt1860181/parentalguide>.

Za další značně problematické úseky lze označit sexuální scény, odehrávající se mezi 64. a 70. minutou záznamu. Stebbi a dealerka Dagny si na party šňupnou kokain, poté se odeberou do ložnice, kde se pomilují na posteli. Postupně se svlékají, záběry jsou pomalé, jakoby rozostřené, což koresponduje s jejich omámeným stavem. Ženě jsou vidět prsa a v některých scénách diváci mohou spatřit jejich pozadí, pohlavní orgány však nejsou viditelné. V 65. minutě uspokojuje muž ženu ústy, kamera scénu zabírá od její hlavy, tudíž orální sex není exponovaný. Poté Stebbi Dagny otočí a kopuluje s ní zezadu.

Potom, co dvojice ukončí styk, Dagny odchází z místnosti se slovy, že „*by to chtělo ještě trochu toho Brunova koxu*“. Zatímco se mladík chystá obléknout, do ložnice vejde sám šéf Bruno, který se Stebbiho zeptá, jaké to bylo. Oba jsou ve scéně nazí, ale nejsou vidět jejich přirození. Bruno Stebbimu přikáže, aby se ohnul, a pohrozí mu nožem. Vyděšený mladík se zdráhá, ale šéf mu náhle násilím zkroučí ruku za zády a sváže ruce se slovy: „*Když něco řeknu, budeš poslouchat.*“ Povalí jej břichem na postel, řekne mu, ať drží hubu a vzápětí do něj zezadu pronikne. Kamera akt znásilnění zabírá od hlavy ležícího chlapce, který vyděšeně třestí oči. Samotný styk není explicitní, ale z přírážení a vzdechů je publiku zjevné, co se děje. Následuje záběr, který prostřednictvím zrcadla ukazuje přírážejícího Bruna. Poté se útočník umyje v umyvadle a do ucha ležící oběti pošeptá: „*Bude to naše malé tajemství. Zůstane to mezi námi. Jenom mezi námi.*“ Rozváže mu ruce a dodá: „*Dobře, pusinko?*“ Odejde a nechá Stebbiho ležet na posteli.

Poté, co se chlapec vzpamatuje, vyjde z ložnice a prochází prostorem, kde se odehrává party. Jeho přátelé pod vlivem drog za zvuků atmosférické, pomalé hudby souloží všude po místnosti. V jedné skupině Stebbi vidí i dívku Dagny a Bruna, kteří se oddávají rozkoši. Zmámený prochází kolem.

Druhý den ráno přijedou nečekaně rodiče Saevara, jednoho z účastníků akce. Ten je pravděpodobně stále v rauši, napadne svoji matku a brutálně ji uhodí vázou. Krátký, ale silný záběr ukazuje zraněnou a zakrvácenou matku, ležící na zemi. Stebbi v komentáři oznámí, že se to dotýčný mladík poté „rozhodl ukončit“. Diváci v následující scéně vidí jeho tělo viset na laně.

Film byl po celou dobu v levém horním rohu označen symbolem 12+.

Přítomné scény, odvysílané v odpoledních hodinách, měly zcela jednoznačně potenciál ohrozit fyzický, psychický nebo mravní vývoj dětí a mladistvých, a došlo tedy k porušení § 32 odst. 1 písm. g) zákona č. 231/2001 Sb.

Drogové prostředí bylo ve filmu spojeno s násilím, kriminalitou a nevázaným sexem. Násilí bylo vykreslováno jako nástroj k dosažení cílů hlavních hrdinů, např. žádaného společenského statusu či zisku. Nežádka k němu přistoupili, aby někoho neúměrně potrestali, nebo mu vyhrožovali. Postavy se nezastavily ani tehdy, když měly ublížit svým blízkým a přátelům. Některé scény ve filmu vynikaly záměrnou brutalitou a surovostí (např. záběry, v nichž Bruno zmlátil kamaráda, mj. kládívem, aby nafingoval autonehodu), jiné jsou tíživé kvůli tomu, na koho je násilí obráceno (např. když Saevar udeřil svoji překvapenou matku vázou a ona zakrvácená ležela na zemi). Podobné záběry mohou u dětí a mladistvých vést k určitému otupění, popř. mít vliv na jejich budoucí patologické chování. V tomto ohledu jsou rizikovou skupinou děti do 12 let, které žijí v dysfunkčních rodinách a mají vrozené osobnostní předpoklady k agresivnímu a násilnému chování. Citlivější děti na popsané scény mohou reagovat úzkostí, přeceňováním reálného nebezpečí a nepřiměřeným strachem o sebe a své blízké. Je třeba zdůraznit, že děti obzvláště intenzivně reagují na případy, kdy byly zraněny či zabity děti nebo jejich rodiče.

Okamžik zkratu lze označit jako porušující § 32 odst. 1 písm. g) zákona č. 231/2001 Sb. i kvůli přítomným sexuální scénám, v nichž hrály stěžejní roli drogy. Děti a dospívající po jejich zhlédnutí mohou získat velmi deformovanou představu nejen o sexu, ale zejména o navazování a udržování intimních vztahů mezi partnery. Mohou si intimní akt spojit s konzumací drog, která je ve filmu vychvalována a po čas sblížení hrdinů cíleně vyhledávána. Jako zvláště skličující vnímáme scénu, v níž Bruno znásilňuje Stebbiho. Oba jsou pod vlivem drog, Bruno je ve vedoucí pozici a Stebbiho fyzickým násilím i psychickým nátlakem donutí, aby se mu poddal. Stebbi poté vychází mezi své přátele, kteří spolu omámeně souloží, šokovaný, zdrogovaný, bez zastání. Tyto záběry mohou dětmi u obrazovek nejen otrást, ale mohou je rovněž do budoucna přesvědčit o tom, že jsou podobné akty ve skupině přátel normální.

Rada konstatuje, že ust § 32 odst. 1 písm. g) zákona č. 231/2001 Sb.

„Provozovatel vysílání je povinen nezařazovat v době od 06.00 hodin do 22.00 hodin pořady a upoutávky, které by mohly ohrozit fyzický, psychický nebo mravní vývoj dětí a mladistvých; tato povinnost se na provozovatele vysílání nevztahuje, je-li vysílání koncovému uživateli dostupné na základě písemné smlouvy uzavřené s osobou starší 18 let a je k němu poskytnuto technické opatření, které této osobě umožňuje omezit přístup k vysílání dětem a mladistvým,“

je **má charakter ohrožovací**, k vyvození odpovědnosti postačí tedy již jen pouhé ohrožení objektu viz například rozsudek NSS č.j. 8 As 50/2015 ze dne 13. října 2015.

„Z logiky ohrožovacího deliktu, jak byla vymezena výše, pak především plyne, že není určující výše či povaha vzniklých škod (na níž byl znalec v citované části posudku dotazován) ..., ale následek jednání stěžovatele, které životní prostředí ohrozilo. Pro účely trestního práva (k němuž lze v případě správního trestání přihlídnout) jsou ohrožovací delikty definovány tak, že „k jejich dokonání postačuje pouhé ohrožení chráněného zájmu. Jejich následek spočívá ve vyvolání situace, při níž hrozí reálné nebezpečí, a chybí jen jeden nebo několik málo aktů k tomu, aby nastala porucha, k níž vyvolaný stav směřuje“ (Šámal, P. a kol. Trestní zákoník. 2. vydání, Praha: C. H. Beck, Praha, 2012, str. 2768). Ohrožovací následek znamená vyvolání stavu, který představuje pro objekt přestupku (tedy pro určitý zájem společnosti chráněný zákonem) hrozbu jeho poruchy neboli stav nebezpečí. Poruchový následek pak znamená již přímý zásah objektu přestupku.“

Jinak řečeno, Rada usoudila, že pro porušení zákonné povinnosti provozovatele postačuje vyvolání situace, při níž hrozilo nebezpečí narušení fyzického, psychického nebo mravního vývoje dětí a mladistvých.

Rada dále vzala v potaz:

Pro argumentativnost a zřetelnost své správní úvahy se Rada rozhodla definovat pojmy, jichž zákon č. 231/2001 Sb. užívá:

Čl. 7 odst. 2) Evropské úmluvy o přeshraniční televizi uvádí:

Všechny části programů, které by mohly poškozovat fyzický, psychický či morální vývoj dětí a dospívajících, nesmějí být zařazovány do vysílání v čase, kdy je pravděpodobné, že by je tyto osoby mohly sledovat. Tato podmínka je přímo aplikovaná právě v ustanovení § 32 odst. 1 písm. g) zákona č. 231/2001 Sb.

V první řadě se Rada rozhodla definovat pojem děti a mladiství, přestože se na první pohled jedná o terminologii obecně známou.

Dítětem se dle 61. 1 Úmluvy o právech dítěte (dále jen Úmluva) rozumí každá lidská bytost mladší osmnácti let, pokud podle právního řádu, jenž se na dítě vztahuje, není zletilosti dosaženo dříve.

Dle čl. 3 Úmluvy musí být zájem dítěte předním hlediskem při jakékoli činnosti týkající se dětí, ať už uskutečňované veřejnými nebo soukromými zařízeními sociální péče, soudy nebo, správními orgány nebo zákonodárnými orgány. Čl. 17 pak upravuje důležitou funkci hromadných sdělovacích prostředků (...) a za tímto účelem státy, které jsou smluvní stranou Úmluvy, povzbuzují tvorbu odpovídajících zásad ochrany dítěte před informacemi a materiály škodlivými pro jeho blaho, majíce na mysli ustanovení čl. 13 a 18 Úmluvy.

Zákon č. 89/2012 Sb. (Občanský zákoník)

§ 30 a následující rozlišují fyzické osoby na zletilé a nezletilé. Zletilosti se nabývá dovršením osmnáctého roku. Před dosažením tohoto věku se zletilosti nabývá přiznáním svéprávnosti nebo uzavřením manželství. Takto nabytá zletilost se neztrácí ani zánikem manželství ani prohlášením manželství za neplatné.

Za mladistvého se dle ustanovení § 42 trestního zákona považuje osoba, která v době spáchání trestného činu dovršila patnáctý rok a nepřekročila osmnáctý rok svého věku.

Dle § 2 odst. 1 zákona č. 218/2003 Sb. o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů se dítětem rozumí osoba mladší patnácti let a mladistvým osoba mezi patnáctým a osmnáctým rokem věku.

Rada tedy má za to, že v souladu s její povinností dohlížet na dodržování zákonů v oblasti vysílání je také dohlížet v oblasti vysílání na zájmy a blaho dětí tak, jak vychází především z Úmluvy. Další, v právním řádu užívaný, pojem dětí a mladistvých je pak již podskupinou této definice a nepřekračuje její věkové hranice.

Rada tedy tvrdí, že § 32 odst. 1 písm. g) zákona č. 231/2001 Sb. rozumí pod pojmem děti a mladiství všechny osoby ve věku do osmnácti let bez dalšího přesnějšího vymezení, (dále jen dítě).

Rada se dále zabývala pojmy ohrožení fyzického, psychického nebo mravního vývoje.

Rada se domnívá, že není nutné polemizovat nad obsahem slova vývoj, jakož i pojmu fyzický, nebo-li tělesný a pojmu psychický, nebo-li duševní, neboť se dle jejího názoru jedná o pojmy obecně známé.

V případě pojmu morální vychází Rada z morálky, tedy sféry lidského jednání a chování pozorovatelné z hlediska etických hodnot; morální pak chápe jako soubor pravidel morálky, jimiž se řídí jednání lidí v určité společnosti. V této souvislosti považuje Rada za vhodné zmínit také pojem dobré mravy - měřítko hodnocení konkrétních situací, odpovídajícím obecně uznávaným pravidlům slušnosti v souladu s obecnými morálními zásadami demokratické společnosti.

Možné ohrožení pak Rada vykládá jako případnou, možnou odchylku z normálního (obvyklého běžného, průměrného) vývoje jedince v důsledku zhlédnutí pořadu nebo upoutávky v televizním vysílání, ke které ale fakticky nemusí dojít (může jí být včasným zásahem, např. dalších osob, zabráněno).

Rada má za to, že je její povinností dohlížet, aby konkrétním pořadem nebo upoutávkou nemohla být způsobena odchylka od jedinečného vývoje osobnosti dítěte, a to jednotlivě nebo současně ve všech součástech jeho vývoje, tedy (buď jenom) tělesné, (a/nebo jenom) duševní, jakož (také současně nebo jenom) i v jeho normách chování.

Rada konstatuje, že zejména scény značně brutálního násilí, sexuální scény, a dále scény zobrazující užívání a prodej drog mladými lidmi, kteří se na základě toho dopouštěli morálně odsouzeníhodných činů, jako je znásilnění, surové útoky apod. má značný potenciál ohrozit zejména psychický vývoj dětí a mohou u těchto osob vyvolat psychický

otřes a následné trvalejší stavy úzkosti a u scén zobrazující sexuální tematiku deformovat představy o navazování a udržování intimních vztahů.

Zařazením takového obsahu v zákonem chráněné době došlo k porušení ustanovení § 32 odst. 1 písm. g) zákona č. 231/2001 Sb., které provozovatelům ukládá povinnost nezařazovat v době od 06.00 hodin do 22.00 hodin pořady a upoutávky, které by mohly ohrozit fyzický, psychický nebo mravní vývoj dětí a mladistvých.

Ivan Krejčí
předseda Rady
pro rozhlasové a televizní vysílání
elektronicky podepsáno